

Mənəvi-psixoloji məzmunlu əsərlər müəllifi

Tanınmış alim, pedaqoq və yazıçı Ağarəhim Rəhimov təhsil və elm sahəsində fərdiyəti olan ziyalıdır. O, hər şeydən əvvəl əqidə adamıdır. Onun rəhbərlik etdiyi Bakı Qızlar Universitetində də hər bir müəllim üçün ilkin tələb əqidə müəyyənlidir. Ağarəhim müəllimin ziyalılığı müdrikliyin vicdanla birliyindən qaynaqlanır. Professor Ağarəhim Rəhimov ciddi, məsuliyyətli, tələbkər rəhbərdir. Onu axıradək inandırmaq, razı salmaq yüksək əxlaqi və mənəvi dəyər tələb edir. Ağarəhim müəllim ona müraciət edən, onunla ünsiyyətdə olan insanı, adətən, həssaslıqla qarşılıyır və yola salır. Lakin o, həlim təbiətli olduğu qədər sərtdir. Prinsiplərinə zidd olan hər şəxə qarşı kəskindir, acıdır. Ruhuna, iliyinə təsir edə biləndə, məramına ortaq çıxanda o, daha da həlimləşir, doğmalaşır.

Ağarəhim müəllim ciddi uğurları böyük məqsəd ardınca getdiyinə görə qazanıb. Bu uğurlar ona asan başa gəlməyib. Yaradana inanıb, özüne güvənib. İnam - onun gücü və mənəvi dəyəridir. Alim insanı teoloji, metafizik və pozitivist varlıq sayır. O, üç fəlsəfi kitabı müəllifidir: "Allahla ünsiyyət", "Zəka simfoniyası", "Ölüm və ölümsüzlük". Müəllif bu kitabları bir yerde "Qüdrətdən doğan nur" adlandırb. Ağarəhim Rəhimov həm filosof, həm də moralistdir. O, fəlsəfi-əxlaqi baxışlarını bu kitablarda və bədii əsərlərində əks etdirir, islami dəyərlərə böyük qiymət verir.

A.Rəhimov işguzar, zəhmətkeş və təşkilatçı insandır. Bu zəhmetkeşlik öz mayasını ailədən, kökdən alıb. Təriyanlar yaxşı bilir ki, o, hər gün azı beşaltı saat yazmalıdır. Alimin mənəvi enerjisi, sözə və elmə olan sevgisi onu həmişə urvatlı, inamlı saxlayır. Ağarəhim müəllim bilir ki, bu gün dediyi söz sabahki nəsilər, tədqiqatlar üçün faydalıdır.

Ağarəhim Rəhimov həssas pedaqoqdur, bu sahədə böyük nüfuz sahibidir. O, bir ziyalı, müəllim kimi cəmiyyətdə, yerlərdə aşınmalar görəndə giley-güzərlə, etirazlı olur. Ağarəhim müəllim mənəvi-əxlaqi dəyərlərin daşıyıcısı olmaqla yanaşı, onun təbliğatçısıdır. Bu sahədə həmişə canlı nümunənin tərəfdarıdır.

Tələbələri onu özlerine "mənəvi ata" bilirlər. Bunu onların öz rektorlarına yazdıqları təşəkkür məktubları, habelə, əsərlərinə yazdıqları rəylər və məqalələr də sübut edir. Respublikanın elə bir bölgəsi yoxdur ki, orada Ağarəhim müəllimin yetirmələri olmasın.

Professor A.Rəhimov müəssir ruhlu, demokratik təhsil qurucusudur. Bu sahədə neçə-neçə kitabı, dərslik və dərs vəsaitinin müəllifidir. Rəhbərlik etdiyi Bakı Qızlar Universiteti onun canlı əseri, müstəqil Azərbaycanın yeni tipli təhsil sisteminə töhfəsidir. O, buranı öz aillesi bilir. Bu ali təhsil ocağına işqli, zəkali, əqidəli müəllimləri toplayıb. Halallıq, səmimiyyət və ziyalılıq bu universitetin professor-müəllim heyetinin başlıca meyarıdır.

Alim təhsil prosesinə pedaqoji fəaliyyətinin əsasında Dayananson "Allah-Cəmiyyət-Ailə-Fərd" modeli əsasında ya-

naşır, tələbələrinin bu ruhda tərbiye edir. Deyir ki, qəlbimiz mənəviyyatın, beynimiz isə əxlaqın məkanıdır. Biz mənəviyyatımızla İnsan-qəlb, əxlaqımızla İnsan-vətəndaş hazırlayıraq. Ağarəhim müəllimin yazılılığı da bu amaldan qaynaqlanır. O, 50-dən artıq bədii əsərin - kinossenari, hekayə, povest, roman, komediya, dram və essənin müəllifidir. İstedadlı yazıçı bütün əsərlərində oxucuları, tamaşaçıları layiqli vətəndaş kimi yüksək

cəmiyyətə hazırlayıb. Ağarəhim müəllim müstəqillik dövrünün yazıçısıdır, bədii yaradıcılığa ötən əsrin 90-ci illərindən başlayıb. Müasirlik onun bədii əsərlərinin ruhu və mahiyyətidir. O, millilik, dövlətçilik, vətənpərvərlik, torpağa sahiblik, düşmənə nifret ruhu ilə yaşayan və bu mənəvi keyfiyyətləri yaradıcılığında yüksək səviyyədə təbliğ edən söz sahibidir. "Cənavar balası"nda erməni xisleti, xəyanətləri, "Gəlinqayada qoşa məzar", "Səfələt", "Girdab", "Mənim qəribə taleyim", "Cinayət və etiraf"da namus, qeyrət və şərəf, "Ovlaq keçidi", "Haray" və "Xəyanət"da torpaq və əsgər itkləri, "Qoşa qanad"da mühacir ziyanı, "İkili dünyam"da siyasətçilərin ikili, çoxmənali oyunları, "Cinayət və etiraf", "Bank əməliyyəti"nda sərvət naminə dövlətə, hakimiyyətə və ləyaqətli insanlara xəyanətin ifşası əks olunub.

Ağarəhim müəllimin nəşr və dramaturgiyasında psixologizm deyilən təsirli bədii keyfiyyət dilimiz, adət-ənənəmiz və tarixi gerçəklilikimizə möhkəm bağlıdır. Cəmiyyətin elə bir alt və üst qatı yoxdur ki, yazıçı onları əsərlərində canlandırmassisın.

Müsər ədəbi prosesdə fəal həyat mövqeyi və məhsuldar fəaliyyəti ilə seçilən nasir və dramaturq Ağarəhim Rəhimov kifayət qədər tanınır. O, ədəbiyyatımıza həyatın özün-

istədiklərini böyük istedadının gücüyle çoxşaxəli, mürəkkəb süjetli, dramatik konfliktli, sozial-didaktik məzmunlu, mənəvi-psixoloji yüklü, elvan dialoq və monoloqlu povest, roman və pyeslərindən verməyə çalışır və məqsədində uğurla nail olur. Müstəqillik dövrü ədəbiyyatımızda müxtəlif janrların tipoloji cəhətdən inkişafı və zənginləşməsində müəllifin böyük xidmətləri vardır.

Ağarəhim Rəhimovun povest və romanlarında, komediya və dramalarında bədii təcəssümünü tapan tipik mövzu və problemlər, milli və bəşeri hadisələr, mürəkkəb insan xarakterləri əvan boyalarla əks olunur. Həmin əsərlərdə əsas məqsəd yalnız mövzu və problemlərin təsviri deyil, həm də onların poetika, sənətkarlıq baxımından bədii həllindədir. Yazıçının zəngin təxəyyülü vasitəsilə bu əsərlərdə narahat dünyamızın sozial-siyasi problemləri və onların mənəvi-psixoloji aspektləri geniş epik zamanda, hərəkət və məkan birliyində ifadəsinə tapır. "Xəyanət", "Haray", "Qoşa qanad", "İkili dünyam", "Səfələt", "Taleyin hökmü", "Girdab", "Mənim qəribə taleyim", "Cinayət və etiraf", "Təxribat" və "Bank əməliyyəti" əsərləri bu cəhətdən daha səciyyəvidir. Həmin bədii nümunələrdə mənəvi cəhətdən naqis və yarımcıq insanların cəmiyyətdə törətdikləri ədalətsiz oyunlar, həyata, ailələrə, talelərə gətirdikləri psixoloji-fəci ağrılar geniş epik panoramda əks olunur. Zəngin obrazlar qalereyası, onların bənzərsiz xarakterləri, hər birinin hadisələri inikas xüsusiyyətləri orijinaldır.

Yazıçının yaradıcılığının güclü psixologizmi vardır. Bələ bədii keyfiyyət təkcə obrazların düzdüyü vəziyyətdən deyil, həm də təsvir olunan hadisələrin mahiyyətindən, eləcə də cəmiyyətin öz psixologizmindən doğur. Həmçinin müəllifin yaradıcılıq psixolo-

gizmi dilimiz, adət-ənənə və tarixi gerçəklilikimizə çülgalashır. Ağarəhim Rəhimovun bədii psixologizmini güclü tarixi heysiyyət izleyir. Yazıçı mələtinin psixologiyasını, şüurunu, mənəviyyatını həmişə sağlam, köklü və rişeli görmək istəyir.

Onun bədii əsərlərinin mənəvi-əxlaqi, sosial-siyasi əhəmiyyəti güclüdür. O, pedaqoq, təhsil qurucusu, tələbdil vətəndaş-ziyalı olduğundan bədii əsərlərində müasir gəncliyimizin mənəvi həyatı güclü təzahür edir.

Yazıçının fərdi dil və üslubu bədii cəhətdən çox yoxlu, çoxqatlıdır. Bu sənət keyfiyyəti ədəbi tənqidin diqqətini vaxtında cəlb edib, haqqında monoqrafiyalar yazılıb.

Hazırda Ağarəhim Rəhimovun əsərləri daha çox oxunur. O, bədii nəşr və dramaturgiyası ilə ədəbi-ictimai fikir təbliğinə daha çox cavab verən yazıçıdır. Bu səbəbdən onun əsərləri ədəbi tənqidimizin daha çox diqqət mərkəzindədir.

Ağarəhim Rəhimov ideyalı, məfkurəli sənətkardır, tələbdil cəmiyyət adamıdır. O, yaradıcılığında həmişə milli şüur problemlərini əsas götürür. Onun nəşr və dramaturgiyasının "hərəkəti" cəmiyyət, ailə və ferd boyuncadır. Sənətkar sürətlə yazır. Onun əsərləri səmimi və ağrı-acılıdır. Yazıçının bədii əsərlərində işıqlı bir kədər uyuyur ki, bu da oxucuya düşünmək, dərk etmək imkanı verir.

Ağarəhim Rəhimov ömrünün 70-ci onilliyinə mənali yaranmış ömrün ciddi uğurları, 2019-un böyük arzuları ilə qədəm qoyub. Biz istedadlı yazıçımızı yubileyi və yeni il münasibətə təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı və ardıcıl çıxan əsərlərinin işığında yeni uğurlar arzulayırıq.

Əlizadə ƏSGƏRLİ, AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, filologiya elmləri doktoru, professor.

Yazıçı düşünüb yaratmaq